

Zubererazko transkribaketa bat

Bandan hartua (1973.ko Abenduan)

Mintzatzailea : Año Hegiapal

(Sohüta-koa)

Gaur Euskal Hizkuntzaritzak ezagutzen dituen arazoak inoiz zientzibidez eta sakonki garbituko badira, herriak hitz egiten duen hizkera ongi aztertuz lortuko da.

Hori dela-ta, gero eta premia handiagoa dago euskalki guztien «corpus» onak bildu, transkribaketa fidagarriak argitaratu, eta hori oinarriztat ikerkuntzan hastea.

Helburu horri buruz, neure apurra erantsi nahi izan dut transkribaketa apal honen bitartez. Lan-mota honetan ibilia den edonork daki batzutan entzuten dena zehazki zer den antz ematea oso neketsua izaten dela. Gauza bera Sohüta-ko ene hizkeraren azterketan.

Zenbait aldiz nik espero nituen gauzak ez entzunik ere, beren horretan utzi ditut. Bidea hori dela iruditzen zait.

TXILLARDEGI

- 1.—*lamiñák etabaşayáunak*
(= Laminak eta Basajaunak)

Ligi-ko Zubia

- 2.—*gizála ligiko sübia lamiñék egini tüsü*
(= gisala, Ligi-ko zubia laminek eginik duzu)
- 3.—*hajtátü süsjén gájbat ülhün*
(= hautatu zizuten gau bat ilun)
- 4.—*ligjáarak ecjén habóo fida büücéat béen lanáen*
(= Ligi-arrak ez ziren haboro fida burutzerat beren lanaren)
- 5.—*etadejtü sütjén lamiñák*
(= eta deitu zituzten laminak)
- 6.—*béna lamiñák ecütüsün dohánik láni náhi ái*
(= baina laminak ez zituzun dohainik lanean nahi ari)

- 7.—*kalthégin cjésün heríko neskatiláik eizeréna*
(= galdegin ziezun herriko neskatilarik ederrena)
- 8.—*añentúko gáñbes bates lamiñák añjátü sjén lánin*
(= abenduko gau beltz batez laminak abiatu ziren lanean)
- 9.—*sübia géogo goágo aisén*
(= zubia geroago gorago ari zen)
- 10.—*láster askenbaría sén esartéko*
(= laister azken harria zen ezartzeko)
- 11.—*neskatila háen senarǵeya locátü sén ordéinkun*
(= neskatila haren senargeia lotsatu zen ordukoan)
- 12.—*ecekín haóoo serégin*
(= ez zekien haboro zer egin)
- 13.—*éta ohítü sáyn*
(= eta orhitu zitzaion)
- 14.—*oláutegi batetáa žuncén*
(= ollategi batetara joan zen)
- 15.—*éta, thámbe, borthá saóalcéndü*
(= eta, «zambe», borta zabaltzen du)
- 16.—*olára iacarcénda baratetá*
(= oilarra iratzartzen da baratetara)
- 17.—*ústéjken cín ečekandérja séla*
(= uste ukan zuen etxekanderea zela)
- 18.—*bihiaen emáñtea žiten*
(= bihiaren ematera jiten)
- 19.—*hástenda, éta bée kükürükü handjéniro igórtendü*
(= hasten da, eta bere kukurruku handieniro igortzen du)
- 20.—*ordéinkun lamiñák harítü sjén*
(= ordukoan laminak harritu ziren)
- 21.—*débrik éaman lésan olár madarikátü búá*
(= debruak eraman zezan oilar madarikatu hura)
- 22.—*askenbaría ürthúki sjén üháñcilat*
(= azken harria aurtiki zuten uhaitzealat)

- 23.—*éta hártakos, dá, géo lígiko sübin haríbat méné*
 (= eta hartakoz da gero Ligi-ko zubian harri bat ments)

Basajaunak

- 24.—*basayáunak bisi día bortín gízála*
 (= Basajaunak bizi dira bortuan gisala)
- 25.—*gíson čábar sombáite(k) tjóte*
 (= gizon xahar zenbaitek diote)
- 26.—*háur sjeláik, éta arcáin hán*
 (= haur zirelarik, eta artzain han)
- 27.—*ikhúsi dütjéla*
 (= ikusi dituztela)
- 28.—*animáleko žentelíba tía*
 (= animaleko jende eli bat dira)
- 29.—*gisónabeno handígo, bí métra lúse, déna bilho*
 (= gizona baino handiago, bi metro luze, dena bilo)
- 30.—*kabál ealá bestitúik*
 (= kabal-erara beztiturik)
- 31.—*belháraen erđitan begíbat behárdütie*
 (= bekokiaren erdian begi bat bide dute)
- 32.—*bátin agércen día úrbez bethéik*
 (= batean agertzen dira urrez beterik)
- 33.—*etagízála, sumájt hóla, abeástúik ljáte*
 (= eta gisala zenbait horrela aberasturik lirateke)
- 34.—*basayáuna kabalén ondótik sén artín*
 (= Basajauna kabalen ondotik ari zen bitartean)
- 35.—*héltü día háen úrhíáen ebástéa*
 (= heldu dira haren urrearen ebastera)
- 36.—*égja dén estakígü*
 (= egia ote den ez dakigu)
- 37.—*háur gialáik bólencün dügü*
 (= haur garelarik horrela entzun dugu)

Herensugea

- 38.—*béen cügía bisi sën asalégi mašeláen bašartín*
 (= herensugea bizi zen Azalegi mazelako basen artean)
- 39.—*kartjéleko kabálik óo žáten cütín*
 (= hauzoko kabaleak oro jaten zituen)
- 40.—*isansáđin šábal, árdi, eta béhin edóbéste*
 (= izan zedin txahal, ardi, eta behin edo bestean)
- 41.—*alsájko behíik eizerénak*
 (= Alzai-ko behirik ederrenak)
- 42.—*egûmbates arnegín žokûbat egínik*
 (= egun batez arneguan joko bat eginik)
- 43.—*alsajár gasté baték esári sján*
 (= Alzai-ar gazte batek ezarri zuen)
- 44.—*behársíla ého béencûge famatía*
 (= behar zuela erho herensuge famatua)
- 45.—*šabálbat lárgotü sín*
 (= txahal bat laxatu zuen)
- 46.—*éta haenlaría pólboas bétbe*
 (= eta haren larrua polboraz bete)
- 47.—*eámancin ahál besála asalégi mašeláko bašétaat*
 (= eraman zuen ahal bezala Azalegi mazaleko basetarat)
- 48.—*béen cügía egünhétan gosetúik cen*
 (= heren sugea egun haietan goseturik zegoen)
- 49.—*žíncen, eta šabála gajndítü ahó kaldétik*
 (= jin zen, eta txahala gainditu ahoko aldetik)
- 50.—*muthikúa egoncén ilhoricébaten gibélian*
 (= mutikoa egon zen elorri-ondo baten atzean)
- 51.—*béna šorđéjz agítü sën*
 (= baina okerragorik ere gertatu zen)
- 52.—*ecén ánču hári béen cügía ikbúsi siláik*
 (= ez zen abantxu harritu herensugea ikusi zuenean)
- 53.—*béencügía eherék hartúik abjatüsen orúas*
 (= herensugea amorruek harturik abiatu zen orroaz)

ZUBERERAZKO TRANSKRIBAKETA BAT

- 54.—*asalégi soláko alsáǰ elkícen dén hurílat edátea*
 (= Azalegi-zolan Alzai jalgitzen den urera edatera)
- 55.—*háǰn sitín orúak icúsi*
 (= hain zituen orroak itsusi)
- 56.—*nún guemuthíkua, gašúa, híl beǰcén léhüwajǰ gánǰan*
 (= non, gure mutikoa, gaxoa, hil baitzen lekuaren gainean)
- 57.—*héen cügíak éhan cín*
 (= herensugeak erhan zuen)

Etxahun

- 58.—*éčahúnen istóya libüian iskibátü besál besálađa*
 (= Etxahun-en istoria liburuan izkiribatu bezal-bezala da)
- 59.—*egjá djá osó*
 (= egia dira osoki)
- 60.—*gisómbat osóki maleúǰ isancúsün*
 (= gizon bat osoki zoritxarrekoa izan zuzun)
- 61.—*ecúsün abalísan eskúntü nahisén neskatiláekin*
 (= ez zuzun ahal izan ezkondu nahi zuen neskatilarekin)
- 62.—*géó ibili súsün bée álde*
 (= gero ibili zuzun bere aldetik)
- 63.—*ník osó encünadüt saharér*
 (= nik osoa entzun diet zaharrei)
- 64.—*húa egónik cúsün arcáǰǰ*
 (= hura egona zuzun artzain)
- 65.—*háǰr seláik olhá batétan*
 (= haur zenean, ola batetan)
- 66.—*barkoštár saharéli batekin*
 (= barkoxtar zahar-eli batekin)
- 67.—*etabayék únca esagútü süsjén éčahún*
 (= eta haiek ongi ezagutu zizuten Etxahun)
- 68.—*éta éčahúnek ecín, přefósta, barkóšen fáma húnik*
 (= eta Etxahun-ek ez zuen, jakina, Barkoxe-n fama onik)

- 69.—*bešté batekín eskúntü sën*
 (= beste batekin ezkondu zen)
- 70.—*ečekúe(k) porčatúik gízála*
 (= etxezoek bortxaturik, gisala)
- 71.—*prešundegía eságütü sïn*
 (= presondegia ezagutu zuen)
- 72.—*koblábat eginceyón barkóšek aphésari*
 (= kobla bat egin zion Barkoxe-ko apaizari)
- 73.—*oáno encüten abálda nunáhi*
 (= oraindik entzuten ahal da non-nahi)
- 74.—*géó egoncén abüskin arčáññ*
 (= gero egon zen Ahuzki-n artzain)
- 75.—*hán agítüsen oçáalde máneš koblakái famatíaekin*
 (= han agitu zen Otsalde manex koblakari famatuarekin)
- 76.—*éta hétajk elkhisjén oçaldeta ečahún déjçendjen koblák*
 (= eta haietatik jalgi ziren Otsalde eta Etxahun deitzen diren koblak)
- 77.—*ondótik estákit béraç eránik esisánda*
 (= ondotik ez dakit berak erranik ez izanda)
- 78.—*erúman, žakeš, eta hóžtan béra bełasále*
 (= Erroman, Jakes-en, eta horietan, bera beilari)
- 79.—*ahál trištéki ibilisén*
 (= ahal bezain tristeki ibili zen)
- 80.—*isigaríko talentúko gisóna sën*
 (= izigarriko talentuko gizona zen)
- 81.—*bée adiskidéik hobéna abanču ého sïn*
 (= bere adiskiderik hoberena abantxu erho zuen)
- 82.—*úštes bée ečáya ebáñten cíla*
 (= ustez bere etsaia erhaiten zuela)
- 83.—*kóblas kontátüdü bée bisicía*
 (= koblaz kontatu du bere bizitzea)
- 84.—*bortín gízála gáyas gáj žuncúsün*
 (= bortuan gisala gaeuz gau joan zuzun)

- 85.—*háen eskjáltetik aícín*
(= haren eskualdetik aurrera)
- 86.—*ístáwen cúsün arcajñ*
(= Istau-en zuzun artzain)
- 87.—*hántik žáci súsün*
(= handik jatsi zuzun)
- 88.—*hegiaphalín sú emánik*
(= Hegiaphalea-n su emanik)
- 89.—*alcájen edoalcüükün igáñten nobáñtek ikhúsi síšün*
(= Alzai-en edo Altzuruku-n igaraiten norbaitek ikusi zizun)
- 90.—*biegúnen büüko žandarmák ondótik sitísün*
(= bi egunen buruko jendarmeak ondotik zizkizun)
- 91.—*hán péko bašería dúsü, góñti žwajñtan iškéra*
(= han behereko baserria duzu, goitik joatean ezkerretara)

Matalas

- 92.—*húa encündüt urdebáñten šaháreli báti*
(= hura entzun diot Urdehaiten zahar-eli bati)
- 93.—*etaestá ihúne dežáñk ačemáñten paphé saharétan*
(= eta ez da nehun ere jadanik atxematen paper zaharretan)
- 94.—*basén gižála žáñmbat iúyen*
(= bazen, gisala, jaun bat Iruri-n)
- 95.—*bjárnésa sén*
(= bearnesa zen)
- 96.—*eta ségürtácen abálda matalážen ecáñ handía sénes péñre delakúa*
(= eta segurtatzen ahal da Matalas-en etsai handia zela Peyre delakoa)
- 97.—*gižála bjárnoko kóstümák nabísan cütín esái šibeúan*
(= gisala, Biarno-ko ohiturak nahi izan zituen ezarri Ziberoan)
- 98.—*neškatilák béen esteñgajétan ecitín beáekin loási*
(= neskatilak beren eztaigauetan berarekin lo-erazi ez zitzaizun)
- 99.—*iuítáñrak etašibeutáñrak gáñstü sjén*
(= Iruri-tarrak eta Ziberu-tarrak gaiztatu ziren)

JOSÉ LUIS ALVAREZ ENPARANTZA

- 100.—*üñgüätü sjén gáj bátes háen žauegía*
(= inguratu zuten gau batez haren jauregia)
- 101.—*sü eman cén*
(= su eman zioten)
- 102.—*géo eskápi sjén ahálcem besála*
(= gero eskapi zitzaien ahal zuen bezala)
- 103.—*béna kakwétan acáman cjén*
(= baina Kakueta atzeman zuten)
- 104.—*kakwétan dasórcen máylek ühájca*
(= Kakueta-n da sortzen Mauleko uhaitza)
- 105.—*éta hájn cjén šéhe musínkátü*
(= eta hain zuten xehe txikitu)
- 106.—*nunhóbin esartéko espejcnjén eráucíke eíden*
(= non hobian ezartzeko ez baitzuten errautsik ere eriden)

José Luis ALVAREZ ENPARANTZA